

KALKINMA-İNSANGÜCÜ VE EĞİTİM

Doç.Dr. Nurgün Ersan*

Eğitimin, kalkınmanın etkili bir etkeni olarak, çeşitli rolleri vardır. Eğitim, özellikle ekonominin her kesiminde farklı düzeylerde sermaye, teknoloji, hizmetler ve yönetimi düzenleyecek ve yürütecek becerili insangücünü hazırlamakta ve yetiştirmekte en etkin işlevleri üstlenir. Eğitimle geliştirilen insangücü, yöntem ve deneyimler yolu ile bilginin kuramsal ve uygulamalı alanlardaki artışını kolaylaştırmakta, insanları bilinçlendirmektedir.

Eğitim, aslında kalkınmanın yalnızca bir kesimi ile değil, tüm kalkınma çabaları ile bütünleştirilmesi gereken önemli bir süreçtir. Bu nedenle de, çok yönlü olarak düşünülüp ele alınması gerekir. Eğitimin içeriği, temel bilgidен ileri araştırmaya, yaşayan becerilerde yetiştirmeden yüksek düzeyde yaşama uygun üretim becerilerine kadar ulaşabilmelidir.

Eğitim, kalkınma amaçlarının gerçekleşmesinde, istenen becerilerin kazandırılması açısından da önemlidir. Bilindiği gibi planlı kalkınma politikası izlemenin temel amacı, eldeki sınırlı kaynakların çeşitli kesimler arasında dengeli bir biçimde bölüştürülmesini, en etkili biçimde kullanılmasını sağlamak ve toplumun gereksinmelerinin tamamını bir bütün olarak karşılamaktır.

Kalkınma çabasının sürekli olarak hızlanması ve başarıya ulaşması, yeter sayıda ve nitelikli işgücünün gerekli alanlarda kalkınma çabasına katılmasına bağlıdır.

Gelişmekte olan bir ülkede eğitimin biri toplumsal, diğeri ekonomik amaçlara yönelmiş başlıca iki temel hedefinin olması gerekir. Eğitim hizmetleri bir yandan bireyin topluma daha yararlı olmasını sağlayacak ve bireyler, bölgeler ve sosyal sınıflar arasındaki farkları azaltmaya çalışacaktır. Diğer yandan da, onları daha verimli birer üretici kılarak ekonomik hedeflere yönelecektir. Bugüne kadar yapılan kuramsal ve uygulamalı çalışmalardan çıkarılacak genel sonuç, eğitimin veya daha geniş olarak insangücü kaynaklarının her yönde, özellikle (insan sağlığının ve fiziksel yapısının gelişmesi gibi) dikey ve (eğitim yoluyla bilgi, görgü, yeteneklerinin artırılması gibi) yatay yönde geliştirilmesidir.¹

Aynı zamanda kalkınma her düzeyde yeterli sayıda ve nitelikte yetişmiş insangücü ister. İnsangücü hem diğer toplumsal ve ekonomik kaynakları en

* Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi

rasyonel biçimde kullanması gereken bir kaynak hem de, kendisi rasyonel kullanılması gereken bir kit kaynaktır.² O halde kalkınma, önce insan yetiştirmeyi gerektirmektedir. Toplumun ve kalkınma planlarının istediği özelliklerde, istediği yer ve zaman diliminde istenilen sayıda insangücünün sunulmasını gerekli kılar.

Istenilen insan davranışları, sistemin iyi yönetimi ile gerçekleşir. Günümüz karmaşık örgütlerinin yönetiminde tek başına şansın, sağduyunun ya da iyi niyetin beklenen sonucu vermeyeceği doğaldır. Yeterli eğitimden geçmiş yönetici azlığı, toplumsal ve ekonomik gelişmeyi engelleyen en önemli etmenlerden biridir. Eğitimin gelişme yönünü ve biçimini etkileyen diğer önemli etken ise; sanayileşme ve teknolojik gelişmenin yönlendiriciliği ve zorlayıcılığı ile ortaya çıkan insangücü gereksinimleridir.

Bu gereksinmelerin zamanında karşılanabilmesi ise, insangücü ve eğitim planlamasının birbirleriyle tutarlı olarak yapılmasıyla mümkündür. Bireylerin gereksinme duyulan mesleklerde yetiştirilmemesi ya da bazı meslekler için istenenden fazlasının yetiştirilmesi bir yandan insan kaynağının yeterince değerlendirilmemesine ve kullanım dışı bırakılmasına, öte yandan da beklenen verimliliğe ulaşamamasına neden olmaktadır.

Birey ve toplum açısından çok önemli bazı işlevleri gerçekleştirmeye çalışan eğitim süreci, birbirinden farklılık gösteren işlevlerine göre genel ve mesleki-teknik eğitim olarak ayrılmaktadır. Ancak, gerçekleştirmeyi amaçladıkları işlevler birbirinden farklı nitelikler taşımakla birlikte, genel ve mesleki eğitim birbirini bütünlüyle özelliğe sahiptir.³

Bir ülkede herkese yetenekleri ölçüsünde tüm eğitim olanaklarının sağlanması, temelde parasal olanaklara dayanmaktadır. Bu kaynakların yaratılmasında ise, en büyük pay ulusal ekonomik büyümeye katkıda bulunan çalışmakta olan insangücüne, özellikle nitelikli teknik insangücüne düşmektedir. Başka bir deyişle bir ülkenin sürekli mutluluğu, ancak yeterli sayıda ve nitelikteki mesleki ve teknik alanında insangücü yetiştirilmesi ile sağlanabilir. Burada bu hedefe nasıl ulaşılacağı ve Türkiye'de planlama örgütlerince belirlenen nicel hedeflerin ne ölçüde gerçekleştirilebildiği konuları önem taşımaktadır.

Planlama, örgütün amaçlarına ulaşmak için gerekecek insangücü ve teknoloji kaynaklarını, bunların kullanım biçimlerini kararlaştırma eylemidir. En can alıcı yönü ise plana asıl olacak amaçların ortaya konmasıdır.⁴ Türkiye, 1961 Anayasası ile planlı kalkınma politikasını benimsemiştir. Buna göre, "iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma plana bağlanır. Kalkınma bu plana göre gerçekleştirilir"(Madde 129).

Planlılık, 14.6.1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası ile de Türk Milli Eğitiminin Temel ilkeleri arasında yer almıştır.

"Milli Eğitimin gelişmesi iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim-insangücü istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik

gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir.”

1963 yılından başlayarak planlı kalkınma dönemine girmiş olan ülkemizde üçüncü beş yıllık kalkınma planından bu yana sanayileşmeye ağırlık verme konusu ön plana çıkmış ve böylece sanayileşme yeni politikada bir amaç olarak alınmıştır. Ancak yine de eğitim ve sanayi arasında yeterli ilişkiler kurulamamış ve işbirliği gerçekleştirilememiştir. Mesleki ve teknik okullar da kendilerini yeni toplumsal gereksinmelere göre yenileyememiş program ve yöntem açısından gerekli değişiklikler yapılamamıştır.⁵

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı da bu durumu vurgulamaktadır. Bu dönemde de ülkemizde eğitim sisteminin en kritik halkasını lise düzeyinde eğitim oluşturmuştur. Sağlıklı kalkınmanın gerektirdiği yeterli sayı ve nitelikteki ara insangücünü yetiştirmede sürekli olarak başarısızlığa uğranmış ve meslek kazanmak için yükseköğretim önünde yığılmalara yol açmıştır. Bunun nedeni; eğitim planlarının öngördüğü bütünlüğe, meslek kazandırma özelliklerine kavuşturulamamış olmasıdır.⁶ Özellikle mesleki ve teknik eğitimde programlar, gelişen iş yaşamı ve sanayinin isteklerine cevap verememiştir.⁷

Bu noktalardan hareketle Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında meslek liselerinde uygulamalı derslerin işyeri ve üretim içinde yapılmasının sağlanması ve ayrıca döner sermaye işletmesi yoluyla öğrencilerin üretimle ilişki içinde yetiştirilmesinin özendirilmesine ilişkin kararlar sevindirici bulunmaktadır. Çünkü, sanayi her zaman öğrenime ya da diplomaya bakarak değil çoğu zaman iş içinde yetişenleri işe almaktadır.⁸ Öyle ise eğitimle, eğitim kesiminin yetiştirdiklerinin çalışacakları kesimler arasında sıkı işbirliği yapılması büyük önem taşımaktadır. Böylece hızlı kalkınma çabası içinde bulunan Türkiye'in çağdaş teknolojiyi kullanacak ve yeni teknolojiler üretecek bilgi ve niteliğe sahip işgücü gereksinmesi önemli bir düzeyde karşılanabilir. Ve kalkınma planlarında öngörülen hedeflerin gerçekleştirilmesi ile bu hedeflere varılmada kullanılan en önemli etken olan insangücü kaynakları yeterli bir düzeye getirilebilir. Bu bakımdan kalkınma planlarında temel hedeflerden biri olan sanayileşmenin genel olarak eğitim, eğitimin niteliği ve mesleki-teknik eğitim sistemine etkileri ile eğitimin, sanayileşmenin gereksinme duyduğu insangücünü yetiştirmesi ve alınması gereken önlemler üzerinde titizlikle durulması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- 1 Ataç, Engin. **Türkiye'de Eğitim Hizmetlerinin Kamu Harcamaları Açısından Analizi**. Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları: 216/140, 1980, s. 17.
- 2 Alemdar, Yiğit. **İnsangücü İhtiyaçlarının Planlanması Üzerine Çeşitli Yaklaşımlar...**, Ankara: D.P.T. Yayın No: 1291-SPO: 253, 1973, s. 1.

- 3 Dođan, Hıfzı. "Mesleki ve Teknik Eğitimin İlkeleri ve Gelişmesi", **Mesleki ve Teknik Eğitim Sempozyumu**, Ankara: A.Ü.E.B.F., 1983, s. 7.
- 4 Başaran, İ. Ethem. **Örgütsel Davranışın Yönetimi**, Ankara: A.Ü.E.F., Yayın No: 111, 1982, s. 42.
- 5 OECD, **The Mediterranean Regional Project: Turkey**, Paris, 1965, s. 98.
- 6 D.P.T. **Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Destek Çalışmaları**. 1, 1985, s. 371.
- 7 D.P.T. **Eğitim Sektör Raporu**. Ankara: Başbakanlık Basımevi, No: 1857, 1982, s. 72.
- 8 Ādem, Mahmut. **Türk Eğitiminin Ekonomik Politikası**. Ankara: Bilim Mat., 1977. s. 116.

TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ EĞİTİM DİZİSİ YAYINLARI

	<u>FİYATI</u>
— Yüksek Öğretime Giriş Sorunları	(Tükendi)
— Ulusal Eğitim Politikamız	(Tükendi)
— Çocuk ve Eğitim	(Tükendi)
— Temel Eğitim ve Sorunları	(Tükendi)
— Atatürk ve Eğitim	6.000.-
— Türkiye'de Meslek Eđitimi ve Sorunları	6.000.-
— Okul Öncesi Eğitim ve Sorunları	(Tükendi)
— Bugünden Yarına Ortaöđretimimiz	6.000.-
— Gençliđin Eđitimi ve Sorunları	6.000.-
— Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Sorunları	6.000.-
— Yaygın Eğitim ve Sorunları	4.500.-
— Yükseköđretimde Deđişmeler	7.500.-
— Demokrasi İçin Eğitim	Baskıda